

Barraca de cal Casteller

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Viladoms de Dalt
Emplaçament A l'est del terme municipal
Alçada: 303

Coordenades:

Latitud: 41.63911
Longitud: 1.8815
UTM Est (X): 406846
UTM Nord (Y): 4610312

Classificació

Número de fitxa 08053 - 152
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Corriol d'accés emboscats, així com la barraca i mur de la feixa inferior.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A0080000600000OD
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dj., 08/12/2016 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada a l'extrem oriental del terme de Castellbell i el Vilar, en terres de cal Casteller. Per accedir-hi cal començar a baixar en ziga-zaga des del darrera de la casa mateix. Es tracta d'una construcció aïllada, aixecada parcialment damunt de la roca i adossada al marge, en una feixa força estreta que està recolzada per un marge de pedra en un estat de conservació excepcional. És de planta circular, d' 2,25 metres de diàmetre interior. Els rocs més grossos es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entremig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta està orientada al sud, amb una doble llinda plana i els muntants inclinats, massissos i ben escairats. Mesura 1,30 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,62 metres i mínima a la part superior de 0,57 metres. Els murs tenen un gruix mínim de 0,60 metres. La coberta s'ha resol amb la superposició de filades concèntriques de menor diàmetre per anar guanyant alçada fins a tancar la volta amb una o varies lloses planes. L'exterior de la coberta conserva gran part del pedruscall barrejat amb terra i el voladís que la protegeix de les filtracions d'aigua en cas de pluja. Només la part que dona al marge s'ha després lleugerament provocat per la presència de romaní.

A l'interior, davant mateix de l'entrada, hi ha un doble tinell superposat que neix arran de terra; El de sota mesura 40 cm d'amplada, per 28 cm d'alçada i 48 cm de fondària. El superior només difereix en l'alçada que és de 48 cm. Té dues espitlleres orientades al nord i al nord-est respectivament.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 8114.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de

la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

Enllaços d'interès:

<http://wikipedra.catpaisatge.net/>

